

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO.410.004.02.2016
P/16/022

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 61, F +48 22 444 56 82
kno@rik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/022 – Ochrona polskiego dziedzictwa narodowego za granicą
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontrolerzy	1. Teresa Wójcik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/7/2016 z dnia 6 czerwca 2016 r. 2. Sylwia Pomorska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/6/2016 z dnia 6 czerwca 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa ul. Wspólna 2, 00-926 Warszawa, dalej: „Rada”, „Rada OPWiM” lub „ROPWiM”
Kierownik jednostki kontrolowanej	dr hab. Andrzej Krzysztof Kunert – Sekretarz Rady OPWiM ¹ (dowód: akta kontroli str. 10-13)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa prawidłowo diagnozowała potrzeby w zakresie ochrony polskiego dziedzictwa narodowego za granicą i wykorzystywała posiadane środki finansowe na ich realizację. Ze względu na przedłużające się procedury uzgodnieniowe z przedstawicielami państw, na terenie których realizowane były zadania, oraz ze względu na potrzeby bieżące, plany działań Rady były modyfikowane. Zmiany planów (w zakresie finansowym, jak i zadaniowym) dokonywane były zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Prawidłową diagnozę potrzeb umożliwiły dwie ewidencje prowadzone przez Radę tj. Centralna Ewidencja Miejsc Pamięci (CEMP) oraz ewidencja prac sondażowo-ekshumacyjnych. Liczba obiektów, znajdujących się pod opieką Rady, zaewidencjonowanych od lat dziewięćdziesiątych w CEMP wynosiła 16.685. Od 1994 r. Rada prowadzi również ewidencję prac sondażowo-ekshumacyjnych przeprowadzanych na polskich cmentarzach wojennych na terenie Ukrainy, Rosji, Białorusi i Litwy.

W celu prawidłowej i pełnej realizacji zadań Rada współpracowała z Ministerstwem Spraw Zagranicznych (MSZ) oraz uczestniczyła w różnych gremiach międzynarodowych, których działalność jest zbliżona do działań ustawowych Rady.

W latach 2012-2016 Rada skutecznie chroniła polskie dziedzictwo narodowe za granicą w zakresie swojej właściwości. Zadania inwestycyjne realizowane były zgodnie z założeniami, a Rada prawidłowo monitorowała ich realizację i dokonywała odbiorów wykonanych prac. Przed zaakceptowaniem i rozliczeniem prac budowlanych lub konserwatorskich przedstawiciel Rady wraz z osobą posiadającą stosowne kwalifikacje do odbioru określonego rodzaju obiektu dokonywali odbioru zadań zgodnie z procedurami określonymi w umowie. Wszystkie prace objęte badanymi umowami zostały wykonane w terminie przewidzianym w umowie.

¹ Zgodnie z § 3 ust. 1 oraz § 9 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 1988 r. w sprawie organizacji, trybu działania i zasad finansowania Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa oraz komitetów ochrony pamięci walk i męczeństwa (Dz.U. Nr 22, poz. 154) stanowisko to nazywa się „Sekretarz Generalny”, jednakże w akcie powołania zostało określone jako „Sekretarz Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa”.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

W ramach realizowanych przez Radę zadań wykonywano m.in. prace renowacyjno-konserwatorskie na cmentarzach wojennych za granicą oraz prowadzono prace ekshumacyjne.

Rada OPWiM nie prowadziła współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego (MKiDN, Ministerstwo) w zakresie aktualizacji informacji dotyczących dziedzictwa narodowego za granicą. Współpraca z MKiDN ograniczała się do otrzymywania z Ministerstwa informacji o stanie technicznym obiektów będących w kompetencjach Rady.

Stwierdzone nieprawidłowości w kontrolowanej działalności Rady dotyczyły: niezgodnego z przepisami ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych³ zastosowania, w jednym z pięciu badanych postępowań objętych kontrolą, trybu zamówienia z wolnej ręki oraz niewskazywania w aneksach do umów w sprawie zamówień publicznych daty ich zawarcia oraz daty początku obowiązywania zmian wprowadzonych aneksami.

Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli zauważa, iż nie w pełni wykorzystywano potencjał Centralnej Ewidencji Miejsc Pamięci. Ze względu na jej charakter (baza robocza) nie była ona udostępniana szerszemu gronu odbiorców (np. poprzez jej umieszczenie w Internecie), co utrudniało jej aktualizację oraz popularyzację tej części polskiego dziedzictwa narodowego.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Prawidłowość realizacji zadań w zakresie ochrony materialnego dziedzictwa narodowego za granicą, w tym realizacja przyjętych/wypracowanych założeń

Opis stanu faktycznego

Rada OPWiM funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 21 stycznia 1988 r. o Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa⁴. Przedmiotem działania Rady, stosownie do art. 1 powyższej ustawy, jest m.in. funkcjonowanie i koordynacja działalności związanej z upamiętnianiem historycznych wydarzeń i miejsc oraz postaci w dziejach walk i męczeństwa Narodu Polskiego za granicą. Do zadań Rady, określonych w sposób przykładowy w art. 3 ustawy, należy m.in. sprawowanie opieki nad miejscami walk i męczeństwa oraz trwałe upamiętnianie związanych z tymi miejscami faktów, wydarzeń i postaci.

Wydatki związane z działaniami Rady prowadzonymi w kraju oraz za granicą były ujmowane w planach finansowych oraz w układzie zadaniowym.

Korzystając z przeprowadzanych przez pracowników Wydziału Zagranicznego analiz, Rada oceniała zakres wykonanych prac oraz planowała działania na kolejny rok. Wszelkie działania związane z ochroną dziedzictwa narodowego za granicą poprzedzone były wystąpieniami do odpowiednich władz miejscowych, w których gestii jest wydanie odpowiednich pozwoleń umożliwiających remont, odtworzenie, bądź budowę miejsc upamiętnienia. Jest to proces wieloletni wymuszający etapowość prac (np. wymóg prac ekshumacyjnych, negocjacje projektu, zgoda na poszczególne jego elementy z odłożeniem w czasie tych, które zostały uznane przez drugą stronę za kontrowersyjne z powodów politycznych czy historycznych).

Odnosnie planowania zadań Andrzej K. Kunert wyjaśnił: „Rada OPWiM mając na względzie diagnozowane potrzeby musi brać zarazem pod uwagę szereg innych czynników przy realizacji przewidzianego planu budżetowego. Nie sposób przewidzieć np. konieczności niespodziewanego remontu nekropoli – wywołanego np. klęską żywiołową lub dewastacją.

³ Dz. U. z 2015 r., poz. 2164, dalej: „Pzp” lub „ustawa Prawo zamówień publicznych”.

⁴ Dz. U. Nr 2, poz. 2 ze zm. Na mocy art. 10 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 ustawy z dnia 29 kwietnia 2016 r. o zmianie ustawy o Instytucji Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 749) z dniem 31 lipca 2016 r. zostanie zniesiona Rada Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa oraz będzie zlikwidowane Biuro Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.

Trzeba brać również pod uwagę zmieniający się klimat polityczny. Niespodziewana zmiana stanowiska – w danym roku kalendarzowym – np. Rosji, Białorusi, Ukrainy, sygnalizujących możliwość wydania zgód na remont lub budowę ważnych dla świadomości historycznej Polaków Miejsc Pamięci Narodowej, musi być również uwzględniana przy realizacji i zmianach planowanych prac. Część tych prac jest wieloletowa, co dodatkowo wpływa na realizację budżetu w kolejnych latach⁵.

(dowód: akta kontroli str. 338-381, 631-669, 839-841)

W latach 2012-2016 (do 31 maja) koszty obsługi biura ROPWiM oraz zadań merytorycznych wynikających z ustawy o Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa wyniosły: 21.990,8 tys. zł w 2012 r., 16.319,7 tys. zł w 2013 r., 18.843,4 tys. zł w 2014 r., 22.121,2 tys. zł w 2015 r. oraz 3.280,3 tys. zł w 2016 r.

Na działania związane z ochroną miejsc pamięci za granicą Rada OPWiM w latach 2012-2016 wydatkowała łącznie 24.309,7 tys. zł, z czego: 11.177,6 tys. zł w 2012 r., 3.142,4 tys. zł w 2013 r., 4.688,1 tys. zł w 2014 r., 4.370,3 tys. zł w 2015 r. oraz 931,2 tys. zł w 2016 r. (do 31 maja)⁶.

Wydatki na ochronę dziedzictwa narodowego za granicą były zgodne w poszczególnych latach objętych kontrolą z przyjętymi założeniami. Każdorazowa zmiana planu wydatków była zatwierdzana przez Dyrektora Biura Rady. Zmian dokonywano zarówno w układzie tradycyjnym, jak i zadaniowym.

(dowód: akta kontroli str. 17-322)

ROPWiM w ramach realizacji zadań związanych z ochroną materialnego dziedzictwa narodowego za granicą finansowała działania w zakresie: projektów budowlanych (wraz z zaprojektowaniem), tablic pamiątkowych, pomników, nagrobków i kompleksów cmentarnych, prac konserwacyjno-restauratorskich, odbudowy i remontów tychże obiektów, kompleksowej opieki nad Polskimi Cmentarzami Wojennymi (dalej: „PCW”), budowy centrum informacyjnego we Włoszech⁶, badań archeologiczno-ekshumacyjnych, kwerend w archiwach zagranicznych.

(dowód: akta kontroli str. 368-381)

Dla realizacji zadań Rada wykorzystywała własne ewidencje: CEMP oraz ewidencję prac sondażowo-ekshumacyjnych przeprowadzanych na polskich cmentarzach wojennych na terenie Ukrainy, Rosji, Białorusi i Litwy⁷.

CEMP jest prowadzona przez Radę OPWiM od lat dziewięćdziesiątych XX w. i zawiera 27.369 rekordów⁸. Na CEMP składają się bazy danych MS Access prowadzone odrębnie dla każdego z 25 państw oraz papierowe karty ewidencyjne założone dla 75 krajów. Digitalizacja ewidencji w pierwszej kolejności objęła państwa, w których znajduje się największej polskich miejsc pamięci oraz te, w których Rada OPWiM prowadziła działania.

Liczba obiektów pod opieką Rady OPWiM⁹ zaewidencjonowanych w CEMP wynosi 16.685¹⁰, w tym:

⁵ Zwiększone wydatki na „Działania związane z ochroną miejsc pamięci za granicą” w roku 2012 związane były z budową Polskiego Cmentarza Wojennego w Kijowie-Bykowni (Czwarty Cmentarz Katyński). Całkowity koszt budowy wyniósł 7.196 tys. zł, tj. 64% wydatków na ochronę miejsc pamięci za granicą w 2012 r. (11.177,6 tys. zł). Na pozostałe prace związane z działaniami poza terytorium kraju wydatkowano w 2012 r. kwotę 3.981,6 tys. zł.

⁶ Centrum Informacyjne na Monte Cassino, zrealizowane w latach 2012-2013, upamiętnia wkład polskich żołnierzy w wyzwolenie Włoch, a zarazem służy promocji wiedzy o Polsce.

⁷ Oba rejestry dotyczyły miejsc poza granicami kraju.

⁸ Liczba obiektów ujętych w ewidencji elektronicznej CEMP prowadzonej w MS Access, stan na dzień przeprowadzenia oględzin, tj. 21 czerwca 2016 r. Ewidencję tworzą również obiekty nie znajdujące się we właściwości Rady, tj.: groby osób wybitnych lub członków ich rodzin (407 obiektów), groby osób cywilnych na cmentarzach (1.548 obiektów) oraz poza cmentarzami (592 obiekty), miejsca ważnych wydarzeń historycznych (60 obiektów), miejsca związane z urodzeniem lub pracą wybitnych Polaków (796 obiektów), siedziby organizacji (47 obiektów), dwory, pałace rezydencje (1.842 obiekty), kościoły, klasztory, kaplice, krzyże, figury świętych (4.201 obiektów), inne obiekty poddane represjom ze strony agresorów (360 obiektów), zamki i obiekty obronne (232 obiekty), inne (599 obiektów).

⁹ Zgodnie z art. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 21 stycznia 1988 r. o Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa;

- 10.914 (65,4%) obiektów całkowicie zniszczonych lub nieistniejących;
- 3.837 (23%) obiektów, których stan nie jest znany;
- 995 (6%) obiektów w dobrym stanie, wymagających nieznacznych nakładów prac;
- 302 (1,8%) ekshumowane groby;
- 270 (1,6%) obiektów w bardzo dobrym stanie;
- 228 (1,4%) obiektów częściowo zniszczonych, wymagających renowacji;
- 132 (0,8%) obiektów w bardzo złym stanie, wymagające niezwłocznego remontu;
- 7 obiektów, których pierwotny charakter został zmieniony.

80% obiektów w bardzo złym stanie¹¹, które wymagają niezwłocznego remontu, stanowią miejsca pochówku żołnierzy i ofiar represji¹² znajdujące się na terenie Białorusi, Rosji, Ukrainy, Litwy, Łotwy i Estonii.

Zasoby CEMP nie były całościowo udostępniane podmiotom zewnętrznym ze względu na roboczy charakter bazy. Pracownicy Rady OPWiM w oparciu o CEMP tworzyli zestawienia o określonym profilu tematycznym będące odpowiedzią na zgłaszane zapotrzebowanie ze strony instytucji i osób indywidualnych. Nie prowadzono ewidencji udostępniania zasobów bazy CEMP. Dostęp do CEMP jest możliwy tylko z dwóch komputerów Wydziału Zagranicznego ROPWiM.

(dowód: akta kontroli str. 670, 672-673)

Dane do CEMP wprowadzane były na podstawie:

- spisów poległych, pomordowanych i zaginionych, otrzymywanych przez Radę OPWiM od różnych instytucji państwowych i społecznych polskich oraz zagranicznych, a także od osób prywatnych;
- inwentaryzacji miejsc pamięci, dokonywanych przez pracowników Rady OPWiM lub osoby trzecie, które przesyłają do Biura Rady OPWiM informacje w tym zakresie;
- publikacji książkowych, prasowych i internetowych nt. polskich miejsc pamięci;
- do 2010 r. źródłem informacji o miejscach pamięci narodowej były również polskie konsulaty; po 2010 r. informacje od konsulów sływały sporadycznie.

(dowód: akta kontroli str. 323-348)

Od 1994 r. Rada OPWiM prowadzi ewidencję prac sondażowo-ekshumacyjnych przeprowadzanych na polskich cmentarzach wojennych na terenie Ukrainy, Rosji, Białorusi i Litwy. Ewidencja składa się z 36 tomów sprawozdań z lat 1994-2013 oraz 163 sztuk segregatorów ze zdjęciami z lat 1994-1996.

W latach 2012-2014 Rada OPWiM prowadziła prace ekshumacyjne poza granicami kraju, w wyniku których ekshumowano szczątki 2.487 osób (w 2012 r. – 503 osoby, w 2013 r. – 465 osób, w 2014 r. – 1.519 osób).

(dowód: akta kontroli str. 349-367, 841-843)

¹⁰ Liczba ta obejmuje obiekty znajdujące się pod opieką Rady OPWiM, ujęte w ewidencji elektronicznej CEMP prowadzonej w MS Access, tj.: miejsca bitew (1.955 obiektów), miejsca zsyłek (57 obiektów), obozy (1.110 obiektów), łagry (siedem obiektów), więzienia (167 obiektów), getta (173 obiekty), miejsca egzekucji i pacyfikacji (5.251 obiektów), miejsca aresztowań i deportacji (1.000 obiektów), cmentarze wojenne (229 obiektów), kwatery wojenne na cmentarzach (195 obiektów), pojedyncze lub zbiorowe groby żołnierskie na cmentarzach (543 obiekty) oraz poza cmentarzami (1.395 obiektów), cmentarze ofiar represji (146 obiektów), kwatery ofiar represji na cmentarzach (72 obiekty), pojedyncze lub zbiorowe groby ofiar represji na cmentarzach (2.378 obiektów) oraz poza cmentarzami (269 obiektów), groby żołnierskie lub ofiar represji w miejscach nieustalonych (529 obiektów), groby symboliczne – żołnierskie lub ofiar represji (58 obiektów), siedziby władz państwowych (dwa obiekty) oraz sztabów (18 obiektów), miejsca formowania jednostek wojskowych (17 obiektów), bazy i obozy wojskowe (60 obiektów), szpitale polowe (41 obiektów), miejsca symboliczne (900 obiektów), upamiętnienia osób niosących pomoc Polakom (sześć obiektów), miejsca akcji odwetowych i prewencyjnych wykonywanych przez Polaków na osobach innych narodowości (107 obiektów).

¹¹ Wykaz obiektów będących w bardzo złym stanie i wymagających niezwłocznego remontu wg stanu na dzień 22 czerwca 2016 r.

¹² Tj. cmentarze wojenne (12 obiektów), kwatery wojenne na cmentarzach (22 obiekty), pojedyncze lub zbiorowe groby żołnierskie na cmentarzach (32 obiekty) oraz poza cmentarzami (14 obiektów), cmentarze ofiar represji (trzy obiekty), pojedyncze lub zbiorowe groby ofiar represji na cmentarzach (12 obiektów) oraz poza cmentarzami (sześć obiektów), groby żołnierskie lub ofiar represji w miejscach nieustalonych (cztery obiekty).

W celu rozpoznania stanu zachowania obiektów pamięci narodowej za granicą Rada organizowała wyjazdy zagraniczne pracowników (ogłędziny, prowadzenie kwerend w zagranicznych bibliotekach i archiwach), pozyskiwała informacje z placówek dyplomatycznych i konsularnych, prowadziła monitoring prasy polskiej i polonijnej oraz korzystała z zasobów internetowych.

Ponadto w przypadku poszukiwania mogił wojennych oraz prowadzenia prac ekshumacyjnych przedstawiciele Rady pozostawali w bliskim kontakcie z rodzinami ofiar, gromadzili relacje świadków i brali udział w wizjach lokalnych.

(dowód: akta kontroli str. 632-633, 669)

Przedstawiciele Rady OPWiM działali w pięciu komisjach/grupach międzynarodowych, tj. w: Polsko-Niemieckiej Komisji ds. Grobów Wojennych, Polsko-Litewskiej Grupie Ekspertów ds. Zachowania Dziedzictwa Kulturowego, Polsko-Białoruskiej Komisji Konsultacyjnej ds. Dziedzictwa Kulturalnego, Polsko-Rosyjskiej Grupie ds. Trudnych oraz Polsko-Białoruskiej Grupie ds. Trudnych¹³.

Pracownicy Rady, wspólnie z pracownikami MSZ i MKiDN, brali udział w spotkaniach roboczych z przedstawicielami administracji rządowej bądź władz lokalnych, np. z sekretarzem Państwowej Międzyresortowej Komisji ds. Upamiętnienia Członków Operacji Antyterrorystycznej, Ofiar Wojny i Represji Politycznych przy Gabinetie Ministrów Ukrainy, Konserwatorem Zabytków Miasta Lwowa, dyrektorem Rosyjskiego Stowarzyszenia Memoriał czy komisarzem Włoskiego Komisariatu Generalnego ds. Pamięci Poległych na Wojnie.

Nie opracowano formalnej regulacji dotyczącej współpracy pomiędzy Radą a MSZ i MKiDN. Współpraca z tymi Ministerstwami opierała się na wypracowanych w praktyce mechanizmach i w przypadku MSZ była zależna od stopnia zaangażowania placówek dyplomatycznych¹⁴. Placówki dyplomatyczno-konsularne m.in. przeprowadzały na zlecenie Rady wizje lokalne oraz tworzyły dokumentację fotograficzną obrazującą stan zachowania obiektów, a także informowały Radę o dokonanych zniszczeniach miejsc pamięci bądź o odnalezieniu mogił wojennych.

Współpraca Rady z MSZ i MKiDN oraz z Kancelariami Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Sejmu i Senatu związana była m.in. z planowanymi wizytami przedstawicieli RP za granicą.

(dowód: akta kontroli str. 674-676)

W Biurze Rady OPWiM obowiązuje regulamin udzielania zamówień publicznych wprowadzony zarządzeniem nr 8/2012 Sekretarza Rady z dnia 31 grudnia 2012 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu udzielania Zamówień Publicznych przez Biuro Rady.

Zgodnie z § 5 ust. 1 regulaminu, zamówienia o wartości niższej niż określona w art. 4 pkt 8 Pzp udzielane są na podstawie projektu umowy zaakceptowanego przez Kierownika. W przypadku, gdy ze względu na specyfikę zamówienia lub jego niską cenę (poniżej 2 tys. zł) umowa nie będzie zawierana w formie pisemnej, podstawą udzielenia zamówienia jest pisemne polecenie udzielenia zamówienia.

W kontrolowanym okresie w zakresie ochrony dziedzictwa narodowego za granicą przeprowadzono 33 postępowania o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego¹⁵ oraz pięć postępowań w trybie zamówienia z wolnej ręki¹⁶.

¹³ Wg informacji uzyskanych od Pana Andrzeja K. Kunerta Polsko-Białoruska Grupa ds. Trudnych ma jeszcze charakter nieformalny. Od 2014 r. Pan Andrzej K. Kunert jest jej współprzewodniczącym.

Przykładowo przedmiotem działalności Polsko-Niemieckiej Komisji ds. Grobów Wojennych jest m.in. nadzorowanie realizacji podpisanej w dniu 8 grudnia 2003 r. Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o grobach ofiar wojen i przemocy totalitarnej.

¹⁴ Np. konsulat RP w Mińsku przesłał do Rady udokumentowane spisy rozpoznanych miejsc pamięci narodowej na terenie Mińskiego Okręgu Konsularnego.

¹⁵ Tj. po dziewięć przetargów w 2012 r. i 2013 r., siedem przetargów w 2014 r., sześć przetargów w 2015 r. i dwa przetargi w 2016 r. (do 30 maja).

W badanym okresie wydatki, wynikające z realizacji umów zawartych w wyniku postępowań w trybie przetargów nieograniczonych, wyniosły 16.679 tys. zł, co stanowiło 67,6% wydatków dokonanych w tym okresie na finansowanie zadań z zakresu ochrony polskiego dziedzictwa narodowego za granicą, w tym w: 2012 r. – 8.529,5 tys. zł, tj. 76,3% wydatków ogółem (11.177,6 tys. zł), 2013 r. – 2.312,2 tys. zł, tj. 73,6% wydatków ogółem (3.142,4 tys. zł), 2014 r. – 2.943,9 tys. zł, tj. 62,8% wydatków ogółem (4.688,1 tys. zł), 2015 r. – 2.244,8 tys. zł, tj. 51,4% wydatków ogółem (4.370,3 tys. zł) i 2016 r. (do dnia 13 czerwca) – 648 tys. zł, tj. 50,2% wydatków ogółem (1.292,9 tys. zł)¹⁷.

Wydatki poniesione w latach 2012-2014, wynikające z realizacji pięciu umów zawartych w trybie zamówienia z wolnej ręki¹⁸, wyniosły 2.082,3 tys. zł, tj. 8,4% wydatków poniesionych w tym okresie na finansowanie zadań z zakresu ochrony polskiego dziedzictwa narodowego za granicą, z tego w 2012 r. – 1.578,6 tys. zł (14,1% wydatków ogółem), w 2013 r. – 270 tys. zł (8,6% wydatków ogółem), w 2014 r. – 233,7 tys. zł (5% wydatków ogółem).

Kontrola postępowań przeprowadzonych w latach 2012-2016 w trybie przetargu nieograniczonego wykazała, że wszystkie postępowania były ujęte w planach zamówień publicznych na dany rok budżetowy (w przypadku zmian dokonywano również zmian w planach).

Badaniem kontrolnym objęto łącznie pięć postępowań o udzielenie zamówienia publicznego o największej wartości z lat 2012-2016 (po jednej umowie o największej wartości w każdym roku) dotyczących ochrony polskiego dziedzictwa narodowego za granicą. Postępowania zostały przeprowadzone w trybie przetargu nieograniczonego. W ramach przedmiotowych pięciu umów dokonano wyboru trzech największych wydatków dla wszystkich lat objętych kontrolą¹⁹, które zbadano pod kątem prawidłowości udzielania zamówień publicznych. Dokonując wyboru postępowań o najwyższej wartości, uwzględniono jedynie postępowania dotyczące prac remontowo-budowlanych (remontów, prac renowacyjnych i naprawczych, odbudowy i budowy cmentarzy wojennych); natomiast nie uwzględniono postępowań, których przedmiotem było utrzymanie porządku i opieka nad cmentarzami.

Analiza poszczególnych postępowań wykazała, że wydatki zostały zrealizowane zgodnie z art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁰, tj. w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów; w sposób umożliwiający terminową realizację zadań; w wysokości i terminach wynikających z wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

We wszystkich badanych postępowaniach sporządzono protokoły z przebiegu postępowania na stosownych wzorach druków.

(dowód: akta kontroli str. 382-449, 503-525)

Nie stwierdzono nieprawidłowości w badanych postępowaniach przeprowadzonych w trybie przetargu nieograniczonego.

Kontrolą objęto także postępowania prowadzone w latach 2012-2014 w trybie zamówienia z wolnej ręki pod kątem prawidłowości zastosowania tego trybu²¹. (dowód: akta kontroli str. 526-616)

¹⁶ Tryb zamówienia z wolnej ręki zastosowano w latach 2012-2014 w pięciu przypadkach na kwotę ogólną 2.082,3 tys. zł, z tego: w 2012 r. – trzy postępowania na kwotę 1.578,6 tys. zł, w 2013 r. – jedno postępowanie na kwotę 270 tys. zł i w 2014 r. – jedno postępowanie na kwotę 233,7 tys. zł.

¹⁷ Na działania związane z ochroną miejsc pamięci za granicą w 2016 r. Rada zaplanowała wydatki w wysokości 5.004 tys. zł.

¹⁸ Postępowania w trybie zamówienia z wolnej ręki były prowadzone w latach 2012-2014, z tego trzy postępowania w 2012 r. i po jednym postępowaniu w 2013 r. i 2014 r.

¹⁹ Badaniem objęto postępowania prowadzone w związku z realizacją następujących zadań: w 2012 r. „Budowa Polskiego Cmentarza Wojennego w Bykowni na Ukrainie” (5.947,6 tys. zł), w 2013 r. „Rekonstrukcja i konserwacja nagrobków powstańców styczniowych na Górcie Powstańczej Cmentarza Łyczakowskiego we Lwowie” (1.424,5 tys. zł) i w 2014 r. „Prace konserwatorsko-restauratorskie na polskim cmentarzu wojennym w Bolonii” (877,4 tys. zł).

²⁰ Dz. U. z 2013 r. poz. 885, ze zm.

²¹ Tryb zamówienia z wolnej ręki zastosowano w przypadku zadań: 1) „Naprawa murów zewnętrznych Cmentarza Obrońców Lwowa” – umowa nr 102/2012, wartość zamówienia 286 tys. zł, zamówienie uzupełniające do umowy nr 76/2012 na podstawie

Ustalono
nieprawidłowości
i uwagi

Rada udzieliła zamówienia publicznego na realizację zadania „Naprawa murów zewnętrznych Cmentarza Obrońców Lwowa” z naruszeniem przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych.

Rada przeprowadziła postępowanie w trybie zamówienia z wolnej ręki – art. 67 ust. 1 pkt 5 Pzp, zakończone zawarciem umowy nr 102/2012 o wartości 286 tys. zł (brutto). Uzasadniając zastosowanie powyższego trybu wskazano, że w trakcie wykonywania prac zaistniała konieczność rozszerzenia zakresu prac remontowych, a oddzielenie zamówienia dodatkowego od podstawowego wymagałoby poniesienia niewspółmiernie wysokich kosztów²².

Zgodnie z art. 67 ust. 1 pkt 5 Pzp zamawiający może udzielić zamówienia z wolnej ręki w przypadku udzielenia dotychczasowemu wykonawcy robót budowlanych zamówień dodatkowych, nieobjętych zamówieniem podstawowym i nieprzekraczających łącznie 50% wartości realizowanego zamówienia, niezbędnych do jego prawidłowego wykonania, których wykonanie stało się konieczne na skutek sytuacji niemożliwej wcześniej do przewidzenia.

Zamówienie z wolnej ręki zostało udzielone do umowy nr 76/2012 z dnia 17 sierpnia 2012 r. „Naprawa murów zewnętrznych Cmentarza Obrońców Lwowa” zawartej w wyniku przeprowadzonego przetargu nieograniczonego. W umowie wskazano, że za jej wykonanie zostanie wypłacone wykonawcy wynagrodzenie w wysokości 390 tys. zł (brutto).

Z treści art. 67 ust. 1 pkt 5 Pzp wynika, iż ma on zastosowanie do zamówień dodatkowych nieprzekraczających łącznie 50% wartości realizowanego zamówienia (umowy). W przypadku zamówienia dodatkowego do umowy nr 76/2012 jego wartość nie powinna przekroczyć 195 tys. zł (50% z 390 tys. zł).

Odnosząc się do powyższej kwestii Pan Andrzej K. Kunert wyjaśnił²³, że ustawa Pzp nie zawiera definicji pojęcia „wartość realizowanego zamówienia”, a określa jedynie podstawę ustalenia wartości zamówienia – jest nią całkowite szacunkowe wynagrodzenie wykonawcy, bez podatku od towarów i usług. Ustalenie, że wartość realizowanego zamówienia stanowi wartość zamówienia podstawowego, potwierdza najnowsze orzecznictwo Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 6 lutego 2016 r.²⁴.

W protokole z postępowania w trybie przetargu nieograniczonego, w wyniku którego zawarto umowę nr 76/2012, wskazano na możliwość zastosowania zamówienia uzupełniającego na kwotę 232,5 tys. zł.

NIK nie podziela powyższego wyjaśnienia. Zdaniem NIK Rada OPWiM dla realizacji umowy 102/2012 z dnia 13 września 2012 r. „Naprawa murów zewnętrznych Cmentarza Obrońców Lwowa” zastosowała tryb zamówienia z wolnej ręki, pomimo braku podstawy prawnej do udzielenia zamówienia publicznego w tym trybie.

(dowód: akta kontroli str. 526-548, 623-629, 827-830)

Uwaga NIK dotyczy wskazania w umowie nr 102/2012 z dnia 13 września 2012 r. na realizację zadania „Naprawa murów zewnętrznych Cmentarza Obrońców Lwowa” innej podstawy prawnej niż wskazana w „Istotnych postanowieniach umowy” załączonych do

---

art. 67 ust. 1 pkt 5 Pzp; 2) „Roboty budowlane dot. ujęcia wody oraz sieci elektrycznej na terenie Cmentarza Wojennego w Bykowni” (II etap) – umowa nr 46/2012, wartość zamówienia 1.000,5 tys. zł, zamówienie uzupełniające do umowy nr 30/2012 na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 6 Pzp; 3) „Roboty budowlane na Polskim Cmentarzu Wojennym w Bykowni” – umowa nr 67/2012, wartość zamówienia 292,1 tys. zł, zamówienie uzupełniające do umowy nr 30/2012 na podstawie art. 67 ust. 1 pkt Pzp; 4) „Wykonanie robót dodatkowych i uzupełniających na kwaterze powstańców styczniowych na Górcie (Lwów)” – umowa nr 86/2013, wartość zamówienia 270 tys. zł, zamówienie uzupełniające do umowy nr 38/2013 na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 5 oraz pkt 6 ustawy Pzp; 5) „Demontaż, naprawa i montaż 196 krzyży na cmentarzu w Bołoni” – umowa nr 175/2014, wartość zamówienia 233,7 tys. zł, zamówienie uzupełniające do umowy nr 58/2014 na podstawie art. 67 ust. 1 pkt 6 Pzp.

²² Zarówno w zaproszeniu do negocjacji, „Istotnych postanowieniach umowy”, jak i w protokole z postępowania (druk ZP-WR) nie wskazano precyzyjnie zastosowanego przepisu, tj. lit. a lub b tego przepisu. Z uzasadnienia wyboru trybu postępowania (druk ZP-WR) wynika, że zastosowano art. 67 ust. 1 pkt 5 lit. b Pzp.

²³ Zgodnie z art. 18 ust. 1 Pzp za przygotowanie i przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia odpowiada kierownik zamawiającego.

²⁴ Np. Uchwała Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 6 lutego 2016 r., sygn. akt KIO/KD 12/16 https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0008/31211/KIO-KD-12-16.

zaproszenia do negocjacji w postępowaniu prowadzonym w trybie zamówienia z wolnej ręki oraz w protokole postępowania.

W protokole z postępowania w trybie zamówienia z wolnej ręki na realizację zadania „Naprawa murów zewnętrznych Cmentarza Obrońców Lwowa” jako podstawę prawną przeprowadzenia postępowania wskazano art. 67 ust. 1 pkt 5 Pzp, uzasadniając, iż jest to zamówienie dodatkowe. Taką też podstawę prawną wskazano w „Istotnych postanowieniach umowy”, jak i w zaproszeniu do negocjacji. Natomiast w zawartej w wyniku tego postępowania umowie jako podstawę prawną wskazano art. 67 ust. 1 pkt 6 Pzp.

Sekretarz Rady Andrzej K. Kunert wyjaśnił, że rozbieżność należy zakwalifikować jako omyłkę pisarską.

(dowód: akta kontroli str. 527-548, 830)

Zdaniem NIK umowa w sprawie zamówienia publicznego powinna być spójna z protokołem postępowania o udzielenie zamówienia także w zakresie podstawy prawnej zastosowania określonego trybu.

Uwaga NIK dotyczy także niewykorzystania potencjału bazy CEMP, która ze względu na jej charakter (baza robocza) nie była udostępniana dla szerokiego grona odbiorców. Zdaniem NIK utrudniało to jej aktualizację oraz popularyzację tej części polskiego dziedzictwa narodowego.

Ocena częściowa

Rada OPWiM prawidłowo diagnozowała potrzeby w zakresie ochrony polskiego dziedzictwa narodowego za granicą i wykorzystywała posiadane środki finansowe na ich realizację. W celu prawidłowej i pełnej realizacji zadań Rada współpracowała z MSZ oraz uczestniczyła w różnych gremiach międzynarodowych, których działalność jest zbliżona do działań ustawowych Rady. Dla realizacji zadań Rada utworzyła dwie własne ewidencje: CEMP oraz ewidencję prac sondażowo-ekshumacyjnych przeprowadzanych na polskich cmentarzach wojennych na terenie Ukrainy, Rosji, Białorusi i Litwy, które są na bieżąco aktualizowane.

Zdiagnozowane potrzeby dotyczące m.in. działań podejmowanych przez Radę za granicą znalazły swoje odzwierciedlenie w planowaniu budżetowym i w realizowanych wydatkach. Plany w trakcie roku budżetowego ulegały modyfikacji stosownie do potrzeb. Stwierdzone nieprawidłowości i uwagi w trybie zamówienia z wolnej ręki dotyczyły zastosowania art. 67 ust. 1 pkt 5 Pzp, mimo braku podstaw prawnych do jego zastosowania.

Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli zauważyła, iż nie w pełni wykorzystywano potencjał Centralnej Ewidencji Miejsc Pamięci. Ze względu na jej charakter (baza robocza) nie była ona udostępniana szerszemu gronu odbiorców (np. poprzez jej umieszczenie w Internecie), co utrudniało jej aktualizację oraz popularyzację tej części polskiego dziedzictwa narodowego.

2. Skuteczność działań w celu ochrony materialnego dziedzictwa narodowego za granicą

Opis stanu faktycznego

Rada nie występowała do MKiDN o aktualizację informacji dotyczących dziedzictwa narodowego za granicą. W przypadku obiektów, nad którymi opieka leży w kompetencjach Rady i MKiDN, Ministerstwo informowało o stanie technicznym tych obiektów, przekazując ekspertyzy konserwatorskie i wstępne kosztorysy umożliwiające zaplanowanie w budżecie prac remontowych.

(dowód: akta kontroli str. 323-367, 668-669, 674-676, 752-826)

W ramach zgodności odbieranych zadań z zasadami określonymi w umowach badaniem objęto umowy dotyczące prac budowlanych, remontowych i konserwatorsko-restauratorskich, tj. cztery zawarte w latach 2012-2015 o najwyższej wartości,

a w przypadku umów zawartych w 2016 r – jedną zakończoną umowę o najwyższej wartości²⁵.

ROPWiM w zawieranych umowach z wykonawcami określała zasady/procedury odbioru sfinansowanych prac remontowych, budowlanych lub konserwatorskich m.in. poprzez włączenie do umowy harmonogramu odbiorów częściowych oraz zasad płatności.

Przed zaakceptowaniem i rozliczeniem prac budowlanych lub konserwatorskich przedstawiciel Rady wraz z osobą posiadającą stosowne kwalifikacje do odbioru określonego rodzaju obiektu²⁶ dokonywali odbioru ww. zadań zgodnie z procedurami określonymi w umowie.

Wszystkie analizowane umowy zostały wykonane w terminach ich obowiązywania, natomiast odbiór końcowy zadania objętego jedną z umów nastąpił cztery dni po terminie realizacji umowy.²⁷ Nie wystąpiły przypadki opóźnień, tym samym ROPWiM nie korzystała z zapisów umów dotyczących uprawnień do naliczania i dochodzenia karnych odsetek.

W czterech na pięć zbadanych umów ROPWiM dokonywała odbioru prac budowlanych na podstawie dokonywanych oględzin „na miejscu”. W jednym przypadku zamawiający nie miał możliwości osobistego odbioru wykonanych prac. W związku z powyższym sporządzono aneks do umowy²⁸, którym zmieniono zasady odbioru. Zgodnie z nowym zapisem wykonawca został zobowiązany do przedstawienia szczegółowej dokumentacji fotograficznej, na podstawie której dokonano odbioru końcowego przedmiotu umowy. Pan Andrzej K. Kunert wyjaśnił, że „początkowe deklaracje Ambasady RP w Oslo, że oddeleguje przedstawiciela placówki do dokonania odbioru końcowego zostały cofnięte. W związku z powyższym dokonano odbioru prac na podstawie szczegółowej dokumentacji fotograficznej”.

(dowód: akta kontroli str. 382-473, 488-502, 615-616)

Rada OPWiM w latach 2012-2016 nie korzystała ze środków prawnych w związku z nieprawidłową realizacją umowy, w tym. m.in. nie domagała się poprawy wykonanych prac przy odbiorze prac budowlanych i konserwatorskich oraz nie korzystała z możliwości rozwiązania umowy z wykonawcą z powodu nieterminowości lub nienależytego wykonania umowy. W styczniu 2016 r. Biuro Rady wezwało wykonawcę zamówienia „Prace renowacyjne i naprawcze obiektów architektonicznych na Cmentarzu Orłąt we Lwowie. Katakumby i obiekty przyległe”²⁹ do usunięcia w okresie gwarancyjnym usterek stwierdzonych w trakcie wizyty kontrolnej. Usterki zostały usunięte – jednak po wyznaczonym terminie. Rada skorzystała z uprawnienia zawartego w umowie i wezwała wykonawcę do zapłaty kary umownej (sprawa w toku).

(dowód: akta kontroli str. 617-620)

Ustalone
nieprawidłowości

W zawieranych przez Radę aneksach do umów brak było dat ich zawarcia oraz nie wskazywano daty początku obowiązywania zmian zapisanych w tych aneksach.

²⁵ Kontrolą objęto realizację umów: z 2012 r. – „Budowa Polskiego Cmentarza Wojennego w Bykowni na Ukrainie” (5.947,6 tys. zł), z 2013 r. – „Rekonstrukcja i konserwacja nagrobków powstańców styczniowych na Górze Powstańczej Cmentarza Łyczakowskiego we Lwowie” (1.424,5 tys. zł), z 2014 r. – „Prace konserwatorsko-restauratorskie na polskim cmentarzu wojennym w Bolonii” (877,4 tys. zł), z 2015 r. – „Wykonanie remontu generalnego Polskiego Cmentarza Wojennego w Zadwórzcu” (495 tys. zł) oraz z 2016 r. – „Prace renowacyjne i naprawcze na Polskim Cmentarzu Wojennym w Katyniu (Federacja Rosyjska)” – 176 tys. zł.

²⁶ W skład Komisji dokonującej odbioru wchodził m.in. autorzy projektu, pełniący jednocześnie nadzór autorski, rzeczoznawcy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (np. w zakresie konserwacji rzeźby, detalu architektonicznego i powierzchni architektonicznej), inspektor nadzoru Rady – specjalista konsultant budowlany posiadający kwalifikacje do wykonywania prac w zakresie wykonawstwa i nadzoru technicznego wydanego przez mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

²⁷ Zgodnie z umową nr 58/2014, zawartą w dniu 30 maja 2014 r., na wykonanie zadania „Prace konserwacyjno-restauratorskie na Polskim Cmentarzu Wojennym w Bolonii (Włochy)” oraz aneksami do tej umowy termin realizacji umowy upływał 15 grudnia 2014 r. Zgodnie z § 9 ust 3 umowy wykonawca zakończył roboty w terminie umożliwiającym dokonanie odbioru końcowego przed terminem wykonania umowy, tj. 15 grudnia 2014 r. Opóźnienie w odbiorze (w dniu 19 grudnia 2014 r. tj. 4 dni po terminie odbioru) wyniknęło ze strony Zamawiającego.

²⁸ Aneks nr 1 z dnia 23 maja 2016 r., sporządzony do umowy nr 38/2016, zawartej w dniu 18 kwietnia 2016 r. na wykonanie prac konserwatorskich i budowlanych na kwaterze wojennej żołnierzy polskich poległych pod Narwikiem w 1940 r. w miejscowości Hakvik.

²⁹ Umowa nr 92/2015 z dnia 31 sierpnia 2015 r. obowiązywała w okresie 31 sierpnia – 10 listopada 2015 r.

W trakcie realizacji umów Rada zawierała aneksy do umów. Analiza realizacji pięciu największych umów wykazała, że w aneksach: do umowy nr 30/2012 z dnia 17 maja 2012 r., umowy nr 38/2013 z dnia 20 maja 2013 r. oraz aneksach nr 1 i nr 2 do umowy nr 58/2014 z dnia 30 maja 2015 r., tj. w czterech aneksach na pięć objętych badaniem, brak jest elementów takich jak: data dokonanej czynności prawnej oraz data początku obowiązywania zapisu. W aneksie nr 1 do umowy 38/2016 z dnia 18 kwietnia 2016 r. wskazano datę sporządzenia dokumentu, jednak brak jest zapisu wskazującego od kiedy zmiany obowiązują. Tym samym we wszystkich pięciu przypadkach nie można jednoznacznie ustalić od kiedy obowiązują nowe, zmienione aneksem warunki umowy, a dodatkowo w czterech przypadkach nie można ustalić daty dokonania czynności.

NIK nie podziela wyjaśnień Pana Andrzeja K. Kunerta, że „aneks do umowy obowiązuje od chwili jego podpisania przez strony umowy i zawiera najważniejsze elementy aneksu, tj. określenie jakiej umowy dotyczy aneks, określenie stron umowy, określenie zmian, które zostaną wprowadzone w umowie danym aneksem. Aneks zawierany jest w czasie, gdy świadczenie nadal jest możliwe do spełnienia.” Zdaniem NIK istotne jest bowiem wskazanie od kiedy nowe warunki obowiązują, np. gdy dokonano zmiany kierownika budowy, a więc terminu od kiedy dana osoba ponosi odpowiedzialność, a także daty dokonania czynności prawnej jaką jest podpisanie aneksu do umowy.

(dowód: akta kontroli str. 401-402, 428, 450-453, 492, 615-616)

Ocena cząstkowa

W latach 2012-2016 Rada skutecznie chroniła polskie dziedzictwo narodowe za granicą w zakresie swojej właściwości. W latach 2012-2016 ROPWiM prawidłowo monitorowała i odbierała prace objęte umowami. Nie stwierdzono przypadków niewłaściwie funkcjonującego systemu weryfikacji/odbioru efektów rzeczowych prac/robót finansowanych przez ROPWiM. W ramach realizowanych przez Radę zadań wykonywano m.in. prace renowacyjno-konserwatorskie na cmentarzach wojennych za granicą.

Rada OPWiM nie prowadziła współpracy z MKiDN w zakresie aktualizacji informacji dotyczących dziedzictwa narodowego za granicą. Współpraca z MKiDN ograniczała się do otrzymywania od Ministerstwa informacji o stanie technicznym obiektów będących w kompetencjach Rady (ekspertyzy konserwatorskie i wstępne kosztorysy umożliwiające zaplanowanie w budżecie prac remontowych).

Stwierdzona nieprawidłowość dotyczyła niewskazywania w aneksach do umów dotyczących prac budowlanych, remontowych i konserwatorsko-restauratorskich daty ich zawarcia oraz daty początku obowiązywania zmian wprowadzonych aneksami.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁰, wnosi o wskazywanie w zawieranych aneksach do umów dat ich zawarcia oraz stosowanie trybu zamówienia z wolnej ręki w sytuacjach wskazanych w ustawie Prawo zamówień publicznych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli.

³⁰ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096 oraz z 2016 r., poz. 677, dalej: „ustawa o NIK”.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 29 lipca 2016 r.

Za Zespół kontrolny
Kontroler
Sylvia Pomorska
Starszy inspektor kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

Dyrektor
Piotr Prokopczyk

.....
podpis